

Ses Eğitiminde Temel Becerileri Ölçmeye Yönelik Performans Derecelendirme Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Derya Eroğlu^{a, b}

Özet

20. yüzyılın başından itibaren yaşanan değişimlerin sonucunda ortaya çıkan solist icrâcılık, önceki icrâlara kıyasla biçimsel, artistik ve teknik bakımdan farklılıkları da beraberinde getirmiştir. Ses eğitimi ile ilgili olarak değişen ve gelişen bu durumlar karşısında mesleki kariyerlerini ses kullanarak sürdüren kişilerin ihtiyaçları da değişiklik göstermeye başlamıştır. Bu ihtiyaçlarla birlikte planlı bir öğretimin ve değerlendirmenin şarkı söylemeye hazırlık açısından zorunluluk haline geldiği görülmektedir. Eğitimde değerlendirme alanında yapılan çalışmalar, Türkçe'ye uygun olarak hazırlanmış bir ses eğitimi yaklaşımının oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Türkçe şarkı söyleme eğitiminde temel becerilerin ölçülmesi için hazırlanan performans derecelendirme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Betimsel tarama modelindeki bu araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Ölçek maddelerinin belirlenmesi aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan rubrik aracılığıyla, uzmanlar tarafından öğrenci performansları puanlanmıştır. Toplanan veriler üzerinde Spss paket programı aracılığıyla geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgulardan, hazırlanan performans derecelendirme ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ses Eğitimi
Türk Müziği
Performans Derecelendirme
Rubrik Geliştirme

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 10.01.2022
Kabul Tarihi: 21.06.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1055847

Validity and Reliability Study of the Performance Rating Scale to Measure Basic Skills in Voice Training

Abstract

The soloist performance, which emerged as a result of the changes experienced since the beginning of the 20th century, brought with it differences in form, and artistic and technical aspects compared to previous performances. In the face of these changing and developing situations regarding voice training, the needs of singers have also begun to change. With these needs, it is seen that planned teaching and evaluation have become a necessity in terms of preparation for singing. In this study, the validity and reliability analysis of the performance rating scale, which was prepared to measure basic skills in Turkish singing education, was performed. In this study, which is in the descriptive survey model, the quantitative research method was adopted. During the determination of the scale items, a literature review was conducted. Student performances were scored by experts through the rubric prepared in line with expert opinions. Validity and reliability analyzes were performed on the obtained data using the SPSS package program. It has been concluded that the prepared performance rating scale is valid and reliable.

Keywords

Voice training
Turkish Music
Performance Assessment
Rubric Development

About Article

Received: 10.01.2022
Accepted: 21.06.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1055847

^a derya.eroglu@atauni.edu.tr

^b Öğretim Görevlisi, Atatürk Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Yakutiye/Erzurum, ORCID: 0000-0002-5413-1546

Giriş

Öğretimin olduğu her ortamda ölçme ve değerlendirmeye de ihtiyaç duyulur. Kurul kararları, öğretmen görüşleri, sınavlar, portfolyolar ve daha pek çok araçla öğrenci başarısı ortaya konmaya çalışılır. Ölçme ve değerlendirme, öğretimin önemli bir parçasıdır. Fuchs ve Fuchs tarafından yapılan bir çalışmada (akt. Başol, 2015, s. 3) bir grup öğretmen adayının öğrencilerin bir derste gösterdikleri gelişmeleri izlemelerini sağlamıştır ve öğrencilerin performanslarını tahmin etmelerini istemiştir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin verdiği puanlarla aday öğretmenlerin tahmin ettikleri puanların tutarsız olduğunu ve başarının olduğundan yüksek tahmin edildiğini ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmada sınavların tahminle not vermekten daha az hata içerecekleri sonucuna varılmıştır. Bu yüzden öğretimin, gelişigüzel yürütülmemesi ve rastlantılara bağlı olmaması gibi temel özelliklerinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Başol, 2015, s. 3).

Rastlantılara bağlı olmadan planlanmış bir öğretimde, kazanımlar sistemli bir şekilde değerlendirilmelidir. Değerlendirme; öğrenme, bilgi ve beceriyi test ederek yargılamayı amaçlayan bir eylemdir. Öğrencilerin ne anladıklarını, ne bildiklerini, bilgileri ile ne yapabildiklerini anlamak ve geliştirmek için çeşitli kaynaklar aracılığı ile bilgi toplama sürecidir. Bu süreç aynı zamanda öğretmenlere bilgi sağlayarak öğretimin geliştirilmesine de olanak sağlar.

Müzik eğitimi veren okullardaki öğretim programları, genellikle kurumların amaçlarına uygun şekilde planlanmamaktadır (Kalyoncu, 2004; Kalyoncu, 2005; Yener ve Apaydınlı, 2016). Öğrencilerin hem hangi becerileri kazanmaları gerektiğinin belirlenmesi hem de bu becerileri ne kadar kazandıklarının değerlendirilmesi açısından daha hassas bir yaklaşım gerektiği görülmektedir.

Müzik eğitiminde genellikle ses ve çalgı eğitimi alanlarında öğrencilerin başarıları ve gelişme düzeyleri performans değerlendirme ile tespit edilmektedir. Hewitt ve Smith (2004, s. 314), ses ve çalgı eğitiminde öğretmenlerin ölçme yapmadığı, öğrencilerin performanslarının belirli kıstaslar doğrultusunda değerlendirilmediği bir öğretim modelinin kabul edilemeyeceğinden bahsetmektedir. Bu alanda performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi eğitimciler için eğitim faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadır.

Performans Değerlendirme

Berk (1986) performans değerlendirmeyi, “birey hakkında karar vermek için sistematik gözlem yoluyla veri toplama süreci” olarak tanımlamaktadır. Kane (1986), “psikomotor (devinişsel) alandaki davranışların büyük çoğunluğunun performans değerlendirmeleri adı altında ölçüldüğünü ve değerlendirildiğini” belirtmektedir. Performans değerlendirme ile doğal bir ölçme ortamında öğrencinin eylemi yapıp yapmadığı test edilmektedir. Bu değerlendirmede öğrencilerde derin bir öğrenmenin gerçekten oluşup oluşmadığı belirlenmekte, öğrencinin “yapar”, “üretir” veya “gerçekleştirir” hale geldiği ya da gelemediği tespit edilebilmektedir (akt: Grañcer Okay, 2010, s. 7-8).

Müzikte performans, bireyin alana özgü önceden belirlenen hedeflere ne düzeyde ulaştığının ölçütüdür. Müzik eğitimi, devinişsel (psikomotor) davranışların ağırlıkta olduğu bir eğitimidir. Bu açıdan istenilen nitelikte bir performansın sergilenmesi, müzik eğitiminin en önemli hedeflerinden biridir (Afacan ve Çilden, 2020, s. 76).

Tekindal (2002), performans değerlendirmede psikomotor davranışlara yönelik hedeflerin ölçülmesinde izlenecek basamakları aşağıdaki gibi açıklamıştır. Ölçülecek kritik davranışların belirlenmesi, kritik davranışların puanlanması için ölçme aracının geliştirilmesi, uygun ölçme ortamının hazırlanması, davranışların ölçme aracıyla puanlanması şeklinde sıralamaktadır. Linn ve Gronlund (1999), performans değerlendirme ile süreç, ürün veya hem süreç hem de ürünün aynı anda ölçülebildiğine değinmektedir. Bu yaklaşımda öğrenci merkezli bir bakış açısına sahip olunması gerektiğini belirtmektedirler. Aynı zamanda öğrencilerin hedeflere ulaşım ulaşmadığını test etmede somut örnekler ortaya koyma ihtiyacına dikkat çekmişlerdir. May (2001), performans değerlendirme ölçütlerinin oluşturulması sürecini; becerileri açıklayan özelliklerin soru şeklinde tanımlanması, kötü performansı simgeleyen özelliklere ait tanımların açıklanması, tanımlanan özelliklerin örneklerle dayalı ölçütlere dönüştürülmesi, her özelliğe ait güçlü, ortak ve zayıf performansların sıfatlar ile tanımlanması olarak sıralamıştır (akt: Grançer Okay, 2010, s. 7-8).

Kaynak'a göre (2018, s. 24) müziksel performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi, ölçmeyi yapan kişiye göre değişiklik gösterebilir. Müzik eğitiminde performans değerlendirme, öğrencinin bireysel özelliklerini, bireysel gelişimini ve davranışlarını sistemli bir biçimde değerlendirmeyi gerektirir. Değerlendirme, öğrencinin çalgı çalmadaki başarısının, okuldaki tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi amacı taşıyan planlı bir araçtır.

DeLuca ve Bolden'a göre (2014, s. 70-72), yapılan çalışmalar performans değerlendirmenin müzik eğitimcileri için bazı zorluklar içerdiğini de göstermektedir. Literatürde değerlendirme kriterleri iki yönden ele alınmıştır. Birincisi teknik performans değerlendirme, ikincisi ise estetik, yaratıcı ve sanatsal performans değerlendirme. Yaratıcı ve sanatsal performans oldukça öznedir. Ancak müzik eğitiminin tek odak noktası teknik yönler olursa müzik ruhunu kaybeder. Öğrencilerin duygularını ifade etmelerine de olanak tanınması gerekmektedir. Bu yüzden değerlendirme listeleri not verme için etkili bir yöntemdir ancak yapılan birçok çalışmada teknik becerilere ifade edici becerilerden daha fazla odaklanılmaktadır. Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine de olanak sağlanmalıdır.

“Performansı değerlendirmek için, öncelikle değerlendirme kriterlerini ve performansın nasıl değerlendirileceğini belirlemek gerekmektedir. Performans ölçüm yönteminin geliştirilmesindeki temel amaç, kullanılabilirliği ölçmek için gerekli nitel ve nicel verilere pratik bir yolla ulaşmayı sağlamaktır.” (Çelikoğlu ve Lehimler, 2019, s. 205)

Performans derecelendirme ölçeği hazırlanırken kriterlerin etkili, açıklayıcı ve açıkça ayırt edilebilir olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Performans seviyelerinin her birinde sürecin ve sonucun tam olarak tanımlanması gerekmektedir. Tanımlayıcı değerlendirme tablosu içinde kriterleri tasarlarken sınırları belirlemek yararlı olacaktır. Sınırlayıcı olmak ve kriterleri açıkça yazmak öğrenciyi teşvik etmenin yanı sıra teknik ve etkileyici performans için de etkili olacaktır. Kriterler tasarlanırken seçeneğin çok olması öğrenciler için karmaşık olabilir. Öte yandan çok kuralcı ve sınırlayıcı olan kriterler sanatsal öğrenmeyi kısıtlayabilir. Değerlendirme ölçeği tasarlanırken, öğrenmeyi teşvik etmeye izin veren, yeterli sayıda ölçüt ile kısıtlamalar etkinleştirilmelidir. Kısıtlamaları etkinleştirme kavramı ilk olarak mantığa aykırı görünse de "aynı anda kurala bağlı ve esnek, öngörülemeyen olasılıklar" düşünülerek hazırlanmalıdır. Değerlendirme ölçeği kriterlerinde öznellik ve belirsizlik olmamalıdır. Bu denge kurulduğunda teknik ve etkileyici performanslar gözlemlenebilir (DeLuca ve Bolden, 2014, s. 70-72).

Dünyada müzik eğitiminde standartlaştırılmış performans ölçme araçları geliştirmeye yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, performansın değerlendirilmesinde yaşanan ortak sorunlara çözümler sunma amacını taşır. Geliştirilen performans ölçeklerinde yer alan değerlendirme kriterleri, ölçmeyi hedefledikleri çalgı veya ses performansına özgü teknik ve müzikal öğeleri temsil etmektedir. Pek çok araştırmada, değerlendirme kriterlerinin oluşturulması aşamasında bilimsel yöntemler izlenmiş ve geçerlik, güvenilirlik gibi kavramlar üzerinde durulmuştur (Abeles, 1973; Bergee, 1987; Saunders ve Holahan 1997; Watkins ve Farnum, 1954; Barnes 2002, Cooksey, 1977) (akt. Grançer Okay, 2010, s. 11).

Eğitim alanında tutum ve görüşlerin doğru değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu durumda değerlendirmede ölçek geliştirme çalışmaları öne çıkmaktadır. Ölçek geliştirmede öncelikli dikkat edilmesi gereken konu ölçme aracının geçerliğidir. Çünkü bilimsel çalışmaların inandırıcılığı ve genellenmesi için geçerlik önemli bir ölçüttür. Geçerlik çalışmalarında geliştirilmek istenen ölçek ile ölçülmek istenilen özellik arasındaki bağıntının tutarlı olması gerekmektedir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s. 253).

Türkiye’de müzik eğitiminde bilimsel yaklaşımın temele alındığı performans ölçeklerinin kullanılmaya başlanması oldukça yenidir (Uçan, 1997). 1970’li yılların başından itibaren Türkiye’de, enstrüman çalmadaki başarıyı ölçebilmek için testler geliştirmenin müzik eğitimi açısından olumlu sonuçlar vereceği düşüncesinden hareketle bu konuda çalışmalar başlatılmıştır. Günümüzde ise çalgı eğitiminin yanı sıra müzik eğitiminin farklı alanlarında da bu ölçekler üzerine daha çok çalışma olduğu görülmektedir (Dalkıran, 2006; Nalbantoğlu, 2007, Dicle 1995) (akt. Grançer Okay, 2010, s. 11).

Şen Tuncel (2019, s. 138), Türkiye’de sesin teknik olarak eğitiminin ilk defa Dârülelhân’da ortaya çıktığını, radyolarda ve Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarlarında da devam ettiğini belirtmiştir. Bu amaçla şan tekniğinden ve piyanodan yararlanılması, repertuvar ve üslûp konusunun sesin eğitiminden ayrılması gibi durumlar, sesin kendisinin eğitilmesi konusunda önemli bir anlayışın yerleştiğinin göstergesidir. XX. yüzyılın başından itibaren yaşanan değişimlerin sonucunda ortaya çıkan solist icrâcılık, önceki icrâlara kıyasla biçimsel, artistik ve teknik bakımdan farklılıkları da beraberinde getirmiştir. Ses eğitimi ile ilgili olarak değişen ve gelişen bu durumlar karşısında mesleki kariyerlerini ses kullanarak sürdüren kişilerin ihtiyaçları da değişiklik göstermeye başlamıştır. Bu ihtiyaçlarla birlikte planlı bir eğitimin ve değerlendirmenin şarkı söylemeye hazırlık açısından zorunluluk haline geldiği görülmektedir. Değerlendirme alanında yapılan çalışmalar da Türkçe ses eğitimi yaklaşımlarının oluşturulması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Türkçe şarkı söyleme eğitiminde, temel becerilerin kazandırılması sürecinde, ses eğitiminde temel becerilerin ölçülmesi için hazırlanan performans derecelendirme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Yöntem

Betimsel tarama modelindeki bu araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009). Ölçek maddelerinin belirlenmesi aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Uzman görüşleri

doğrultusunda hazırlanan rubrik, öğrenciler üzerinde uygulandıktan sonra uzmanlar tarafından puanlanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde SPSS paket programı aracılığıyla geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Atatürk Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında ve Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında okuyan ve ses eğitimi dersi almış olan 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışma için geliştirilen performans derecelendirme ölçeği, toplam 7 maddeden oluşmakta ve her madde dört ayrı kriter ile puanlanmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a. Ölçekte yer alan değerlendirme ölçütleri, ölçülmek istenen alanı tam olarak karşılıyor mu?
- b. Hazırlanan ölçek, öngörüldüğü şekilde tek faktörlü bir yapıya sahip midir?
- c. Ölçeğin her bir maddesinden elde edilen puanlar ile genel puanlar arasında nasıl bir ilişki vardır?
- d. Ölçeği puanlayan uzmanların verdikleri puanlar arasında ne ölçüde tutarlılık vardır?

Araştırmada öncelikle, literatür taraması yapılarak ses eğitiminde temel becerileri ölçme araçları incelenmiş ve ölçme aracına yönelik maddeler oluşturulmuştur. Bu maddeler, duruş (postür), nefes, atak, artikülasyon, rezonans, register ve entonasyon olarak belirlenmiştir. Oluşturulan maddelerle ilgili uzman görüşü alınarak, ölçeğin son hali belirlenmiştir. Daha sonra madde sayısının beş katı kadar (n=35) öğrenciden elde edilen performans kayıtlarının beş uzman tarafından değerlendirilmesiyle toplanan veriler üzerinde SPSS paket programı kullanılarak güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Ölçeğin İçerik Geçerliliğine İlişkin Bulgular

İçerik geçerliliği denetlenirken, (1) Değerlendirme ölçütleri herhangi bir konu dışı içeriği tanımlıyor mu? (2) Değerlendirme ölçütleri tasarlanmış içeriğin tüm açılarını tanımlıyor mu? (3) Rubrikle değerlendirilecek olan ödevin/aktivitenin tanımlanmamış herhangi bir içerik alanı var mı? sorularına yanıt aramak gerekmektedir (Tuncel, 2011, s. 221).

Hazırlanan performans derecelendirme ölçeğinin içerik geçerliliğinin sağlanması için ses eğitimi ve eğitim bilimleri alanında çalışan on iki uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanların unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Ölçeğin ses eğitiminde temel becerileri ölçmede yeterli olup olmadığını anlamak için her maddenin ayrı ayrı uygun olup olmadığı, uygun değilse de sebebinin açıklanması istenmiştir. Toplanan verilerden elde edilen sonuçlara göre, Nefes desteği maddesinde dil ile ilgili değişiklik yapılmıştır. Maddelerin sıralanması ile ilgili olan bir değişiklik önerisi dikkate

alınmış, beşinci sıradaki artikülasyon maddesi literatür bulguları ile de desteklenerek üçüncü sıraya alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler sonrasında ölçeğin içerik geçerliliği sağlanmıştır.

Tablo 1. Uzmanların Unvan ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Dr.Öğretim Üyesi	Öğretim Görevlisi	Toplam
Kadın	1	2	4	3	10
Erkek	-	-	-	2	2
Toplam	1	2	4	5	12

Ölçeğin Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Yapısal geçerliliğin sağlanması amacıyla veriler üzerinde keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Keşfedici faktör analizinde, ölçeğin temel faktörlerini (boyutlarını) ortaya koymak amacıyla temel bileşenler analizi, varimax döndürme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Temel bileşenler analizi, ölçüm araçlarında gözlem değişkenlerini farklılaştıran "temel boyutları" ortaya çıkarır. Bilim adamı, ölçtüğü konunun temel boyutlarını ve öğelerini ortaya koymak, ölçüm maddelerinin hangi başlıklar/boyutlar altında gruplanabileceğini saptamak istiyorsa temel bileşenler analizi istatistik yöntemini kullanır (Şencan, 2005, s. 367). Literatürde faktör örüntüsünün oluşturulmasında 0,30 ile 0,40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Tavşancıl, 2006). Bu çalışmada alt kesme noktası olarak 0,40 belirlenmiştir. Tablo 2'de maddelerin faktör yüklerinin, tek bir alt boyut altında 0,624 ve 0,967 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca açıklanan toplam varyansa bakıldığında öz değeri 1'den büyük olan tek bir faktör (5,246) belirlenmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin, öngörüldüğü şekilde tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2. Keşfedici faktör analizi (Temel bileşenler analizi) sonuçları

	Bileşen 1
Madde 1	,967
Madde 2	,964
Madde 3	,906
Madde 4	,949
Madde 5	,917
Madde 6	,624
Madde 7	,656

Ölçeğin Güvenilirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için, Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında okuyan, ses eğitimi dersi almış otuz beş öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır. Performans kayıtları toplanırken, 2., 3. ve 4. sınıfların seviyesine uygun olarak şarkı formunda bestesi Şevki Bey'e ait olan hüseyini makamında bir eser seçilmiştir. "Hicran Oku Sinem Deler" isimli eser bolahenk, süpürde ve kız akortlarında icra edilerek işitsel olarak kayıt edilmiştir. Bu işitsel kayıtlar notası ile birlikte çalışma grubunu oluşturan katılan öğrenciler ile paylaşılmıştır. Öğrencilerden kendi ses tonlarını belirleyerek, verilen eseri enstrüman eşliği olmadan görsel kayıt altına almaları istenmiştir. Video kayıtları Elde edilen görsel kayıtlar beş uzman tarafından, değerlendirilmiştir.

Ölçme aracının güvenilirliği için Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayılarına bakılmış ve madde-toplam korelasyonları incelenmiştir. Tablo 3'te her bir madde için ayrı ayrı hesaplanan güvenilirlik katsayılarının 0,706 ile 0,889 arasında değiştiği görülmektedir. Hem bu değerlerin hem de ölçeğin genel güvenilirlik katsayısının (cronbach alfa = 0.931) kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olması dolayısıyla iç tutarlılığın sağlandığı kabul edilmiştir. Ayrıca, puanlayıcılar arasındaki uyuma bakmak için uygulanan Kendall-W testinde hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0,783 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu, puanlayıcılar arasında son derece yüksek bir uyum olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. Değerlendirmeciler Arası Korelasyon Tablosu (Intraclass Correlation Coefficient)

	Cronbach Alpha Katsayısı
Madde 1	,861
Madde 2	,848
Madde 3	,791
Madde 4	,889
Madde 5	,866
Madde 6	,706
Madde 7	,769
Toplam Puanlar	,931

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, ses eğitiminde temel becerilerin ölçülmesi için hazırlanan performans derecelendirme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yedi maddeden oluşan ölçeğin, ses eğitiminde temel becerileri ölçmede içerik açısından uygun ve yeterli olup olmadığını anlamak için uzmanlardan görüş alınmış ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçeğin içerik geçerliğinin sağlandığı kabul edilmiştir.

Yapısal geçerliliğin sağlanması amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin öngörüldüğü şekilde tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır.

Güvenirlilik analizi sonucunda ise, cronbach alfa iç tutarlık katsayısının 0.931 olduğu ve bu katsayının kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olduğu, dolayısıyla iç tutarlılığın sağlandığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca puanlayıcılar arasındaki tutarlılığa bakmak için uygulanan Kendall-W Testi sonucunda hesaplanan güvenirlilik katsayısının 0,783 olması, puanlayıcılar arasında son derece yüksek bir uyum olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Müzik eğitiminde perfromans derecelendirme ile ilgili literatür incelendiğinde, bu ölçeklerin teknik becerilerin yanı sıra estetik becerileri de ölçmesinin önemine vurgu yapıldığı görölmektedir. Bu çalışmada şarkı söylemeye hazırlık becerilerini kapsayan yedi ayrı teknik beceriye odaklanılarak, estetik becerilerin ölçülmesine yer verilmemiştir. Bir sonraki araştırmada bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile estetik becerileri de kapsayan farklı bir ölçek geliştirilmesi planlanmaktadır.

Ciorba ve Smith (2009, s:8), tarafından enstrümantal ve vokal lisans performanslarının çok boyutlu değerlendirme tablosu kullanılarak ölçülmesi amacıyla yapılan bir çalışmaya 27 jüri üyesi ve 359 öğrenci katılmıştır. Madde sayısının 10 katı kadar öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Ses eğitiminde temel becerilerin ölçülmesi için yapılan bu çalışma ise, Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında okuyan, ses eğitimi dersi almış öğrenciler ile sınırlandırıldığından, madde sayısının beş katı olan 35 öğrenciye ulaşılabilmemiştir.

Polat (2017, s:4) tarafından “Ses Eğitiminin Temel Ögelerinin ve Çeşitli Söyleme Teknikleri”nin kazandırılmasında kullanılmak üzere geliştirilen ölçekde temel ögelerin: postür, solunum, rezonans, artikülasyon, diksiyon ve çeşitli söyleme tekniklerinin: odaklama, entonasyon, nüans, legato, staccato, glissando, tril ve vibrato olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bulunan diğer çalışmalar incelendiğinde (Sever, 2017, s:385) entonasyon kavramının, müziksel performansın temel beceriler kategorisinde yer aldığı görölmektedir.

Bu çalışma, ses eğitimi alanında çalışan eğitimci ve araştırmacılar için rubrik geliştirirken faydalanabilecekleri teknik bilgiler içermektedir. Bu araştırmanın, araştırmacılara rubrik geliştirmede dikkat edilecek noktalara ulaşmaları açısından faydalı olacağı düşünölmektedir. Geliştirilen ölçek, Türk müziği eğitimi veren kurumlarda icraya hazırlık sürecinde temel beceriler kazandırılması aşamasında kullanılabilecek, geçerliliği ve güvenirliliği kanıtlanmış bir değerlendirme aracıdır. Rubrik oluşturulurken deney sınırlı bir grup üzerinde yapıldığı için farklı örneklem grupları üzerinde daha çok sayıya ulaşarak denenebilir. Ayrıca araştırmacılar bu rubriği kullanarak; rubriğin etkililiğini daha ayrıntılı ortaya koymak açısından hangi soruların sorulacağını ve mevcut yanıt seçeneklerini kapsayan, kullanılan ölçüm yaklaşımından ortaya çıkan değişkenler ya da maddeler arasındaki ilişkileri doğrulamayı faktör analizi çalışması yaparak tekrar deneyebilirler. Çalışmanın sınırlı kaldığı noktalara değinilerek, bu rubrik üzerinden yeni çalışmalar yapılması için eğitimcilere ve araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünölmektedir.

Kaynakça

- Afacan, Ş. & Çilden, Ş. (2020). Keman Eğitiminde Öğrenme Stratejileriyle Desenlenmiş Etkinliklerin Öğrencilerin Keman Performanslarına Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 74-105. DOI: 10.21764/maeuefd.624741
- Başol, G. (2015). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Akademi. Ankara.
- DeLuca C. ve Bolden B. (2014). Music Performance Assessment Exploring Three Approaches for Quality Rubric Construction. *Music Educators Journal*, 101(70), 70-76.
- Ciorba, C. R. ve Smith, N. Y. (2009). Measurement of Instrumental and Vocal Undergraduate Performance Juries Using a Multidimensional Assessment Rubric. *Journal of Research in Music Education*, 57(1), 5-15.
- Çelikoğlu, F. & Lehimler, E. (2019). Müzikal Doğaçlama Performans Değerlendirme Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Sanat Dergisi*, (34), 203-211. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsfd/issue/49533/622627>
- Grançer Okay, N. (2010). *Piyano Performansının Değerlendirilmesi* (Tez No. 261969) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Hewitt, M. P., ve Smith, B. P. (2004). The Influence of Teaching-Career Level and Primary Performance Instrument on the Assessment of Music Performance. *Journal of Research in Music Education*, 52(4), 314-327. <https://doi.org/10.1177/002242940405200404>
- Kalyoncu, N. (2004) Müzik öğretmeni yeterlikleri ve güncel müzik öğretmenliği lisans programı. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, 7-10 Nisan, Isparta.
- Kalyoncu, N. (2005). Eğitim fakültelerinde uygulanan müzik öğretmenliği lisans programının revizyon gerekçeleriyle tutarlılığı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 207-220.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 20. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kaynak, T. (2018). Müziksel Performansın Ölçülmesinde Dereceli Ölçme Aracına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri. *Fine Arts*, 13(3), 23-30. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsafine/issue/38535/427065>
- Payne, P. D., Burrack, F., Parkes, K. A. and Wesolowski B. (2019). An emerging process of assesment in music education. *Music Educators Journal*, 105(3), 36-44.
- Polat, S. (2017). Ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerine yönelik uzman görüşleri ve performans değerlendirme ölçeği örneği. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(1), 1-18.
- Sever, G. (2017). Müzik performansının alt beceri alanlarına ilişkin müzisyenlerin algıları. *Turkish Studies*, 12(17), 371-396. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11847>
- Şen Tuncel, Ö. (2019). *Klasik Türk Müsikisi Ses İcrâcılığının Tarihsel Seyri* (Tez No. 560328) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Tuncel, G. (2011). Sosyal bilgiler dersinde rubriklerin etkili kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 213-233.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar, İlkeler, Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi yayınları
- Yeşilyurt, S., ve Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.
- Yener S. ve Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların çeşitliliği ve mezunların istihdam sorunları. *International Journal of Social Science*, 42, 225-249.

Ek – 1: Performans Derecelendirme Ölçeği

	<i>Beklentinin İlerisinde</i> 4	<i>Beklentiye Karşıtlıyor</i> 3	<i>Beklentiye Karşılamaya Yakın</i> 2	<i>Beklentiye Karşılamıyor</i> 1	Puan
1. <i>Duruş</i>	Dik, dengeli, rahat ve estetik bir duruş sergiler.	Dik, dengeli ve rahat durur.	Dik ve dengeli durur, kısmen rahattır.	Sesini kullanmaya uygun bir pozisyon alamaz.	
2. <i>Nefes Kontrolü</i>	Nefesi diyafram desteği ile yönlendirir.	Nefesi diyafram desteği ile çoğunlukla yönlendirir.	Nefesi diyafram desteği ile kısmen yönlendirir.	Nefesi diyafram desteği ile yönlendiremez.	
3. <i>Atak</i>	Karın kaslarına yaptığı basınçla vibratöre ilk hamleyi yapar.	Karın kaslarına yaptığı basınçla çoğunlukla vibratöre ilk hamleyi yapar.	Karın kaslarına kısmen basınç yapar vibratöre ilk hamleyi yapamaz.	Karın kaslarına basınç yapamaz, vibratöre ilk hamleyi yapamaz.	
4. <i>Artikülasyon</i>	Ünlü ve ünsüz harfleri doğru artiküle eder.	Ünlü ve Ünsüz harflerin çoğunu doğru artiküle eder.	Ünlü ve ünsüz harfleri kısmen doğru artiküle eder.	Ünlü ve ünsüz harfleri doğru artiküle edemez.	
5. <i>Rezonans</i>	Farklı ses bölgelerinde sesin tınısını ayarlar.	Farklı ses bölgelerinde sesin tınısı değişmez.	Farklı ses bölgelerinde sesin tınısı kısmen aynı kalır.	Farklı ses bölgelerinde sesin tınısı kontrol dışı değişir.	
6. <i>Register</i>	Farklı ses bölgeleri arasında köprü kurar.	Farklı ses bölgeleri arasında çoğunlukla köprü kurar.	Farklı ses bölgeleri arasında kısmen köprü kurar.	Farklı Ses bölgeleri arasında köprü kuramaz.	
7. <i>Entonasyon</i>	Eserin tamamını tondan çıkmadan icra eder.	Büyük ölçüde tonda kalarak söyler.	Kısmen tonda kalır.	Tonda kalamaz.	
				Toplam	